

ing van het pen-
trokken personen
en deze stelling
op de letter van
op, juist met een

atterlijk:

wat den darden
ming, maar in
et den geest van

de kerk, die zij
uft (gelijk ook de
n 't gemeen) ver-

s kerk moet voor
En noodduft be-
ud (Cat. vr. 118).

lijk het woerdeke
ddruft beteekent

na is dit toe te

id; het wordt in
eer gebruikt, an-
egere bepalingen
st de betekenis
vroegere autoora-

leus ondernemen
n. Gelukkig gaat
ie. En bovendien
rig in aanraking
deren. Deze om-
deze zaak van
g van onze art.
n kerkelijk blad

et kerkboek. Hij
thismus.

g, dat noodduft
nnen vormenig-
id. Onze Psalm-
erkenorde. Doch
in Dijk's stelling
iet meer absoluut
s. 109 : 5:

t derven.

e taal van onze
hier bij die van
ijming. Een heel
ldruft = levens-

Hand. 20 : 34:
in noodduft, en
d hebben". Ook
bruikt noodduft

in de Statenver-
den Ds van Dijk
eens. Daar staat,
zen aan Paulus
wij willen daar
de gaven diens
tel. En de Heere

hen persoon is
hoofd voer...
r hersenen
... Onze eeuw
haar kracht in
nk eeuw, glee-
dige wereld;
dorsten" liep
gedachten-

wereld plaats
ldus:

t God de Heere
rte der kennis
iw hart.

het middel om
het hart slechts

nden, ook om
heid deelachtig
zaamheid van
... maar in de
... En om alle
van dit woord
toe: „Het hart
gaan, maar als
in waar uit Hij
senen ook".⁴²⁾

over de staat-
ceer dan schijn
an moet ze ge-

vervulle naar Zijn rijkdom al de behoefte van de Filip-
penzen.

Maar daar is — voor wat de betekenis van het
Nederlandsch der Bijbelvertaling aangaat — over te
spreken. Over te spreken, wij noodduft óók iets
anders dan levensonderhoud beduidt, in de taal der
periode, waarin ons kerkboek ontstond.

Want dat is, met de Statenvertaling, ook als zeker
te bewijzen. In zijn brief aan Salomo schreef Hiram
van Tyrus o.a.: „En wij zullen hout houwen uit den
Libanon, naar al uw noodduft," II Kron. 2 : 16. Dáár
beduidt noodduft niet anders dan behoefte.

Het gebruik in die betekenis is ook aan te toonen
mit het Psalmboek. B.v. Ps. 105 : 13:

Daarna toog Israël, gedreven
Door noodduft, tot behoud van 't leven
Naar 't rijk Egypte.....

Er is trouwens nog een andere, derde, betekenis van
het woord dan die van behoefte, n.l. die van armoede.
Ps. 74 : 20:

Maar wil van hen ellend' en noodduft woren.

Ps. 112 : 5:

De rechtvaardige
... geeft hun mild, die noodduft lijden.

Ieder kan dus in zijn kerkboek nagaan, dat noodduft
niet per sé levensonderhoud behoefte te beduiden.

En wie woordenboeken als het Middelnederlandsch
Woordenboek van Verwijs en Verdam of het Woorden-
boek der Nederl. taal, Deel IX, van Kluyver, Lodewijkx,
Holmsius en Knuttel, naleest op dit punt, komt tot gelijke
conclusie. Uit een Middeleeuwsch Stadsrecht van Zwolle
is de zinrede: „Wee den kinderen overloopt van horen
renten boven horen noodduchte".

In het Gr. Placcaatb. is uit 1592 de bepaling te vin-
den: „De Bursalen (sullen) met hun elcks in 't Collegie
brongen... een Bedde, en so veel Wolle en Linnen, als
dagelijks noodduft sal vereyssen." En uit 1784 de
bepaling: „Dat... deselve (granen) aan hem... zullen
uitgelevert worden, naar proportie van zijne noodduft".
Men maakte onderscheid tusschen middelen en nood-
duft. Dat kan blijken uit een citaat van De Groot: „Boe-
delafstand eens aldus gedaan zijnde, indien den schul-
denaar daer nae eenige middelen bekomt, is schuldij-
ghedinge te doen soo veele zijn middelen boven noodduft
mogen bedragen." Hooft vertelt in zijn Ned. Hist.: „Eik
(moest) bij eede verklaren, wat hem van spyze, boven
noodduft van veertien daaghen oover schoot".

Voor de betekenis, die voor de uitlegging van art. 13
niet in geding is, die van armoede, gebrek aan het nood-
duft, gelijk we haar vonden in de Psalmberijming,
nemen we nog den regel van Brodero: „Bij noodduft is
niet Arm, die Rijk van herten is", en dien van Huygens:
„Leent daer de noodduft maent, houdt nimmer op van
geven".

Deze derde betekenis is duidelijk een afzonderlijke.
De uitvoering van art. 13 wordt dan ook allerminst
noodzakelijkerwijs een zaak van armenzorg, een taak
der diaconie, wanneer men de betekenis noodduft =
levensonderhoud in de exegese van het art. afwijst. Het
dilemma is niet volkomen uitbetaling van wat men mag
rekenen tot het behoorlijk, „eerlijk", eervol, levensonder-
houd te behooren aan de ééne zijde, en armenverzorging
anderzijds. Er is een derde. Dat is de eervolle verzorging
van de behoefte der emeriti, waar deze aanwezig is.
Indien onze uitlegging van het woord noodduft een
onjuiste is, kan men moeilijk de slotsom vermijden, dat
er dan heel wat fouten inslopen in de diverse bepaling-
gen, die in den loop van den tijd genomen zijn om de

worteld zijn in een diepere vrijheid, de vrijheid
die de kinderen Gods bezitten door de verlossing
in Jezus Christus. „Nooit staatkundige vrij-
making, dan als vrucht van zedelijke vrijma-
king. Christus uit dien hoofde de Messias ook
der natien, omdat Hij alleen de werken des
duivels in uw hart verbreekt".

Men ziet het: weer komt Kuyper tot het hart des
menschen, welks gesteldheid heel den mensch be-
heerscht. Ook zijn vrij- of gebonden-zijn. Is dat
hart vrij, dan kan er óók in het staatkundige
leven vrijheid komen, anders is er alleen openlijke
of vermomde slavernij.

Hoe bewust dit doordacht is blijkt wel uit het
volgende. Kuyper betoogt dat het in de politieke
worsteling gaat om een strijd om de macht. En
juist in den strijd om de macht komt het ver-
schil openbaar tusschen Christen en revolutionair.
Er is n.l. aan den mensch drieërlei macht verleend,
„waarvoor ons hart, ons hoofd en onze hand
de organen zijn, en zulks wel in deze volgorde. Uit
het hart zijn de uitgangen des levens; door het
hoofd moet de opwelling van het hart tot be-
wusten vorm gebracht; en straks door de hand de
aldus opgewekte en met bewustheid geleide kracht
tot werking naar buiten geleid." Hiermee in over-
eenstemming nu zegt een christen, dat de vrijheid
in het hart wordt geboren, de in zijn hart vrijge-
maakte alleen de vrijheid kan verstaan en straks
wettig voor die vrijheid strijden kan met pen en
zwaard. De beschaafde revolutionair werpt zich
alleen op de macht van het hoofd en de ruwe
massa hanteert slechts de macht van de hand.⁴⁴⁾

44) Dr A. Kuyper, Niet de Vrijheidsboom maar het Kruis,
Amsterdam, J. A. Wormser, p. 11, 16, 17.

kassen te verlichten. Met name in de circulaire van de
malaise-jaren, waarover onze artikelenreeks sprak.

Doch zoo is het niet. Integendeel, omdat deze ci-cu-
laire het verdienste-motief doorbrak en het behoefte-
element duidelijk spreken deed, hield zij zich aan de
letter van art. 13. En zij wees den kerken een weg,
dien men niet weer verliet.

W. R. S.
De Grootte Catechismus van Zacharias Ursinus.
(XXXI)

Van den Doop.

284. Wat is de Doop?

Het is een afwassing, die door water geschiedt,
in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen
Geestes, door Christus ingesteld om een getuigenis
(testimonium) te zijn, dat degene, die gedoopt wordt,
door God in 't verbond der genade is opgenomen, om
Christus wil, en door den H. Geest tot het eeuwige
leven geheiligd is.

285. Wat duidt deze afwassing aan?

Dat wij, zooals water de onreinheid des lichaams
wegneemt, aldus door het bloed en den Geest van
Christus van de zonden gewassen worden.

286. Hoe worden wij door het bloed van Christus
gewassen?

Doordat God, wegens het vergoten bloed van Chris-
tus, ons de zonden vergeeft.

287. Hoe worden wij door den Heiligen Geest ge-
wassen?

Doordat wij door Hem tot het nieuwe leven weder-
geboren worden.

288. Welke nuttigheid verkrijgen wij van deze af-
wassing?

Dat wij in alle ware bekeering tot God door ons
gansche leven, zeker zijn van het met God aangegane
verbond, en van deze geestelijke afwassing, die door
het bloed en den Geest van Christus geschiedt.

289. Waarom verzekert ons¹⁾ de lichamelijke afwas-
sing van de geestelijke afwassing?

Omdat Christus haar in de instelling van den Doop
beloofd heeft.

290. Welke is die instelling?

In het slot van Mattheüs en Marcus zegt de Heere
aldus tot de discipelen: Gaat heen in de geheele wereld,
onderwijs alle volken, hen doopende in den Naam des
Vaders en des Zoons en des H. Geestes. Wie geloofd
zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar
die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden.

H. G. B.

1) nos certiores reddit....

MUZIKALE KRONIEK

De Matthäus-Passion uitvoering van de Nederlandsche Bachvereniging op Goede Vrijdag 1939.

Goede Vrijdag 1939. Eergister deed in de door
haar berichten onrust aanjagende dagbladders het
wel zeer sensationele bericht de ronde, dat in
Engeland een Duitsche luchtaanval werd verwacht
op Zaterdag vóór Paschen. De afgelopen maan-
den hebben haast dagelijks soortgelijke berichten
gebracht, al was het dan gewoonlijk minder sen-
sationeel. Gister hoorde ik iemand zeggen: „Ik
probeer elken dag om maar geen kranten te lezen.

Sprekend over den eisch van volstrekte liefde
door God in zijn wet ons gesteld, beloogt Kuyper,
dat met die liefde niet wordt bedoeld een zekeren
„gemoedstoestand, waarbij ge wel zoo goed en
vroom zijt, om veel aan Hem te denken, gevoelens
van genegenheid voor uw God te hebben en des-
noods eenige offerande te offeren op zijn altaar".

Neen, de wet eischt „een liefde, die de alles-
beheerschende drijfkracht in den wortel zelf
van uw leven zal zijn, en diensgevolge leiden
zal (men lette op deze wending — C. V.) tot een
„liefhebben met uw gansche ziel, met geheel uw
verstand, en met geheel uw kracht." ⁴⁵⁾

De echte volbrenging der wet „moet bloeien uit
den geestelijken wortel van ons innerlijk
bestaan". „Als God, de Heere, op zedelijk terrein
in zijn Wet eischen komt, blijft die eisch nooit bij
het opus operatum (het werktuigelijk werk —
A. K.) staan, maar dringt altoos tot in de bronwel
van ons hart door. Niet slechts de uitstorting van
de wateren onzer ziel in den oceaan van het leven,
maar ook de afvloeiing dezer wateren van de
bergen van ons hart moet volkomen zuiver,
helder en doorzichtig zijn." ⁴⁶⁾

Ook het geloof ziet Kuyper in onmiddellijk ver-
band met het hart.

Gelijk bekend is wijst Kuyper er met nadruk op,
dat het geloof door God in de menselijke natuur
is ingeschapen. Het is „die werking van ons
bewustzijn", waardoor we God als God erken-
den en bij Hem alleen alle goeds zochten. Door

45) Dr A. Kuyper, E Voto enz., I, p. 27.

46) Idem, p. 30/31.

al die berichten brengen maar onrust. Maar je kunt
het niet laten." Vandaag stille, rust, beheersching,
zich zelf vergeten, alles om zich heen vergeten
en in het hooge stille kerkgebouw van Naarden,
waar nauwelijks eenig geluid van de buitenwereld
doordringt luisteren naar Bach's werk, op zoo
uithnemende wijze vertolkt. Luisteren met honder-
den anderen naar een compositie van twee eeuwen
geleden. Waarom heeft deze onrustige, rumoerige
tijd een open oor voor Bach's muziek, waarom
worden juist nu, en niet een honderd jaar geleden,
zijn composities algemeen gevraagd en uitgevoerd?

Er schuilt geloof ik veel waars in wat Philip
Wolfgang ergens zegt: „Es bedürfte der „Vor-
arbeit" eines Beethoven, eines Wagner". Bach staat
in de ontwikkeling der muziek feitelijk niet vóór
Beethoven en Wagner en vele andere componisten,
die na hem hebben geleefd, maar komt na hen,
overtreft hen. Geen van hen heeft al de mogelijk-
heden uitgeput, die in Bach's werken zijn gegeven.
Daarom worden tegenwoordig door zoo velen de
vocale en instrumentale werken van Bach met
graagte gehoord en gereproduceerd. We kunnen
hierbij niet spreken van een dweepzieke verering
van het voorbijgegene, van een ontvluchten van de
eigen hedendaagsche cultuur, van archaïserende
tendenties. Bach is zeer ijverig bestudeerd door de
grootte componisten van onzen tijd (heeft men van
Honegger niet gezegd, dat hij een partituur van
Bach in de wieg had?), maar men heeft hem niet
nagebootst of nagevolgd. Men kan terecht zeggen,
dat Bach's werken nog springlevend en jong zijn,
omdat ze beantwoorden aan de behoeften van
onzen tijd.

Merkwaardig, dat de Nederlandsche Bachver-
eeniging jaar op jaar op Goeden Vrijdag een on-
veroordeeld uitvoering kan brengen van Bach's Mat-
thäus-Passion, zonder dat de belangstelling ver-
mindert. De luisteraars komen van alle kanten en
laten zich niet terughouden door het feit, dat met
het hooren van deze uitvoering een heele dag ge-
moeid is en dat in onze onrustige dagen, waarin
men zoo heel moeilijk de menschen voor iets warm
kan krijgen, vooral als het tijd vordert, want men
heeft geen tijd. Alles moet vlót en vlug. Men moet
op alles een beetje besnoeien en speciaal moet
men niet vergen, dat de menschen lang achtereen
moeten luisteren. De spreker moet het niet te lang
maken, een vergadering moet vlug afgelopen zijn,
er is nog zoo veel ander werk te doen. Voor deze
uitvoering maakt men den heelen dag vrij. Want
Bach heeft zijn werk geschreven voor vandaag en
heeft zoo ontzaglijk veel te zeggen. Het is niet
verouderd, het kan niet verbeterd, men kan er niet
een gedeelte van missen zonder groote schade voor
het geheel, het monu-mentale geheel, dat op zoo
buitengewone wijze weergegeven wordt door deze
vereniging, die haar naam met eere voert.

Als solisten werkten mee: Jo Vincent, sopraan,
Annie Woud, alt, Jan Schipper, tenor (evangelisten-
partij), Henk Viskil, tenor, terwijl de verschillende
baspertijen werden vertolkt door Max Kloos, Lau-
rens Bogtman, Herman Hülsmann, en Lucien Lou-
man. Verder werden de fluitsoli door Cor Kwant
en O. van den Hurk gespeeld, de viool-soli door
Jan Oellers en Jan Keessen, de soli voor oboe,
oboe d'amore en oboe da caccia door Joh. Vink
en F. Pels, de viola da gamba-partij werd door
Carel van Leeuwen Boomkamp en de clavecimbel
en orgelpartij respectievelijk door Marie Landré
en Valentijn Schoonderbeek vertolkt. Het jongens-

de zonde is dit geloof niet verdwenen, neen het
is — en dat is veel erger — omgeslagen in zijn
tegenwoordig; het is ongelof geworden. In zijn groote
genade herstelt God dit geloof weer in zijn
uitverkorenen. Na die herstelling is het wel ge-
wijzigd in karakter — het is zondaarsgeloof en
richt zich nu niet op God zonder meer, doch op
den Heere Jezus Christus — naar ondanks dat is
het in wezen gelijk aan het oorspronkelijke geloof.
Het is ook hier een rechtbuigen en doortrekken
van de lijn, die door de zonde was kromgebogen en
afgesneden.

Zoo is dus ook het zondaarsgeloof een „werking
van het bewustzijn". Dat bewustzijn, zoo beloogt
Dr Kuyper, is heel wat anders dan ons verstand
en moet van het verstand zeer scherp onderschei-
den worden. „Verstand is bij ons en naar ons
spraakgebruik een functie van de hersenen van het
hoofd, van ons denken, en dat als zoodanig buiten
het hart om en tegen het hart in kan gaan. Maar
zoo is ons bewustzijn niet. Ons bewustzijn is
het tot helderheid gebrachte besef van ons leven,
in verband met wat buiten ons is. Vandaar dat de
Heilige Schrift dit bewustzijn meest aanduidt door
op het hart te wijzen en van het hoofd bijna altoos
zwijgt." ⁴⁷⁾

Ook hier dus weer als vanzelf het doordringen
tot in het hart, tot „in den wortel" van het men-
schenleven.

H. C. V.

47) Idem, II, p. 294 v.v., vooral p. 308.